

Sr Hultqvists anförande för KÖMS den 17 mars 2021

Ett nytt säkerhetspolitiskt läge kräver en starkare militär förmåga. Det var inte utan konvulsioner, tröghet, låsningar och bristande förmåga till insikt som Sveriges nya säkerhetspolitiska strategi växte fram.

När jag, före den ryska operationen mot Krim 2014, pekade på den ryska upprustningen, de mer omfattande övningarna och bygget av militär förmåga som något som försämrade det säkerhetspolitiska läget, möttes jag av motstånd. I etablerade politiska kretsar och på regeringsnivå var det inte accepterat att tala klarspråk.

Även före 2014 var Ryssland ett auktoritärt styrt land som var berett att använda militär makt för att uppnå politiska mål. Trots att det tydligt bevisats i fallet Georgien 2008, där idag cirka 20 procent av landytan är ockuperad av Ryssland, ville man inte se det så. Efter den illegala annekteringen av Krim och de alltjämt pågående stridshandlingarna i östra Ukraina, vände hela västvärlden. EU har sedan dess upprätthållit sanktioner.

Fakta är följande: Ryssland är berett att bryta mot internationell rätt när det anses gagna dess syften.

Sedan konflikten i Ukraina startade har drygt 13 000 personer dött. Kriget fortsätter att skörda offer. Att besöka krigssjukhus i Kiev ger en tydlig inblick i den blodiga vardag som är en realitet. En realitet som bara är cirka två timmars flygresor från Sverige. Vår solidaritet med Ukraina måste vara tydlig och vi måste alltid slå vakt om internationell rätt.

Samtidigt pågår, i förhållande till EU och dess medlemsländer, ständigt pågående försök att splittra, underminera och försvaga kraften i sanktionerna. Budskapet mot dessa försök måste vara tydligt. Sanktionerna ligger fast och förnyas. Folkrättsbrott blir inte mer acceptabelt bara för att åren går.

Detta är den säkerhetspolitiska miljö som motiverar en ny inriktning för det svenska försvaret. Det säkerhetspolitiska läget har försämrats över tid. Därför var den nästan 25-procentiga ökningen av försvarsutgifterna mellan 2015–2020 nödvändig. Den nyss beslutade ökningen med över 40 procent mellan 2021–2025 är lika nödvändig. Att verka för stabilitet och kontinuitet i uppbygganden av Sveriges militära förmåga har varit min och regeringens bestämda ambition.

Det förutsätter ordning och reda i de offentliga finanserna, vilket har varit och är fortsatt en ledstjärna för vår regering. Det är viktigt för att etablera en hållbar och långsiktig finansiering av det svenska försvaret. Det var nödvändigt att gå från ett insatsförsvaret avsett för internationella operationer till ett nationellt försvar. Det handlar om försvaret av Sverige!

* * *

I vårt närområde kan vi se förstärkningar av både den ryska Östersjömarinen och den Norra marinen. Det handlar om investeringar som idag gör det möjligt för Ryssland att operera i Nordatlanten enligt ett mönster som går igen från det kalla kriget. Övningarna/operationerna syftar till att skära av försörjningslinjer mellan USA och Europa, men också att tydliggöra sin närvaro i Arktisområdet. Utvecklingen pekar också på hur det som sker i Arktis hänger nära ihop med vad vi ser i såväl Atlanten som Östersjön.

När det gäller förhållandena i Arktis finns det ingen anledning att glömma att Ryssland i strid med internationell havsrätt vill reglera möjligheten till trafik i nordostpassagen enligt egna regler och principer. Ryssland visar också ett allt större intresse för Svalbard.

Från tid till annan görs också avlysningar av så kallade FIR-områden (*Flight Information Region*) efter norska kusten men också i Östersjöområdet. Motivet anges vara testverksamhet, men det blir i praktiken ett sätt att demonstrera makt och närvaro.

På den svenska västkusten har en ökad aktivitet noterats. Bland annat så har en direkt rysk gränskränkning ägt rum vilket markerats från svensk sida. Rysk marin bedriver idag verksamhet ända fram till Storbritanniens territorialvatten. Verkansområdet har expanderat vilket ger belägg för ökade ambitioner och som ställer ökade krav på många nationer.

Det finns också anledning att påminna om den långsiktigt strategiska förändring som närvaron av *North Stream 2* leder till. Denna gasledning, i bland annat svensk ekonomisk zon och i Gotlands närhet, skapar ett ryskt bevakningsintresse som självfallet alla stater i dess närhet kommer att få förhålla sig till.

* * *

Försvarsmaktens huvuduppgift är att försvara Sverige mot väpnat angrepp. Som en del av krigsorganisationens samlade förmåga ska huvuddelen av de marina förbanden vara omedelbart tillgängliga och ha en hög initial förmåga att lösa uppgifter i närområdet. Tyngdpunkten för marinen ska vara att möta ett väpnat angrepp i Östersjön.

I händelse av en kris skulle Nordatlanten och den skandinaviska halvön komma att spela viktiga roller för militärt stöd från Nordamerika till Europa.

Marinen genomför dygnet runt, året om, nationella operationer för sjöövervakning och hävdar vår territoriella integritet. Liksom flygvapnet har marinen att uthålligt över tid bevaka Sveriges gränser och visa att vi är beredda att försvara vår integritet och suveränitet. Uppgiften kräver uthållighet och skicklighet. Genom närvaron till sjöss hävdar marinen svenska intressen enligt internationell rätt. Ingen nation ska i kraft av självpåtagen rätt kunna motivera stegvis framflyttning av position eller dominans över vissa farvatten.

Därför är den internationella övningsverksamhet som svensk marin deltar i oerhört viktig. Den visar oavsett om det är efter den norska kusten, utmed västkusten, i Öresund eller i olika delar av Östersjön att vi tillsammans med andra länder menar allvar. Vi upprätthåller genom övningarna och vår operativa verksamhet respekten för internationell lag och rätt. Vi demonstrerar kompetens och bidrar till att höja den säkerhetspolitiska tröskeln.

Särskilt intressant är att övningar också ger en stor vana att samverka. Övningar är en förutsättning för trovärdig operativ samverkan. Samarbetet mellan den svenska och finska marinen är ett sådant exempel.

Det svensk-finska samarbetet tog fart på allvar 2015 och i dag finns ett väl utvecklat koncept för ett gemensamt förband kallat *Swedish Finnish Amphibious Task Unit*. Samarbetet mellan våra mariner på sker på bredden och djupet, som till exempel inom FISE NAVAL som är den marina komponenten i det försvarsmaktsgemensamma FISE OPS. Tanken är att nå full operativ förmåga redan 2023. Enkelt sagt ska de marina förbanden kunna genomföra operationer tillsammans under en och samma finska, svenska eller gemensamma marina ledning som en pusselbit i en större kontext.

Swedish Finish Naval Task Group (SFNTG) är i praktiken en gemensam styrka. Svensk och finsk marin har nu mycket goda förutsättningar att agera gemensamt på djupet i en riktig krissituation. Bara det förhållandet utgör en viktig säkerhetspolitisk signal. Samtidigt rullar det täta sjöövervakningssamarbetet SUCFIS (*Sea Surveillance Cooperation Finland-Sweden*) på. Här finns en stabil bottenplatta av gemensam lägesuppfattning.

* * *

Det är ett direkt svenskt intresse att samverka med länder som Finland, övriga Norden, de baltiska länderna, Polen, Tyskland, Nederländerna, Frankrike, Storbritannien och USA när det gäller hela geografin från Arktis till Östersjön. Hela området måste ses som en helhet där allt hänger ihop. Strategiskt, resursmässigt och operativt.

Jag vill här också lyfta fram regeringens inriktning att fördjupa samarbetet med Danmark med särskilt fokus på södra Östersjön, Östersjöinloppen och i Västerhavet, inte minst då skyddandet av kommunikationslinjer och försörjningstrygghet är ett vitalt gemensamt intresse för såväl Danmark som Norge och Sverige.

För närvarande pågår utveckling av det marina samarbetet med Danmark i enlighet med det MoU jag och min danska försvarsministerkollega undertecknade 2016. Det fördjupade samarbetet förväntas omfatta sjöövervakning, alternativ marin basering med ömsesidigt logistikstöd i respektive lands hamnar samt förenklade procedurer för tillträde till respektive lands territorium. Denna fördjupning av det marina samarbetet förväntas utgöra en god grund för fortsatt fördjupning av samarbetet med Danmark.

Vårt närområde är viktigt för Sveriges försörjningstrygghet. Bevarad frihet och oinskränkt tillträde på de öppna haven innebär fria kommunikationslinjer och möjliggör försörjningstrygghet i fred, kris och krig. Detta har stor betydelse för såväl civil som militär sjöfart.

Vårt samarbete med andra är avgörande betydelse för vårt lands säkerhet!

* * *

Låt mig säga några ord om Marinens utveckling under föregående försvarsbeslutsperiod.

Förbandsverksamheten tillfördes under perioden 2015–2020 omfattande resurser och marinförbanden vidareutvecklade och fördjupade sin övningsverksamhet med ett tydligare närområdesfokus. En extensiv övningsverksamhet genomfördes nationellt, bilateralt och multinationellt med särskilt fokus bilateralt på USA och Finland.

Flera beslut om anskaffning, livstidsförlängning och modifieringar fattades och verkställdes under perioden avseende marina plattformar och materiel. Detta i syfte att under perioden och längre fram öka den marina förmågan och öka redundansen. Bland annat så beslutades:

- Halvtidsmodifiering och uppgradering av korvetterna Gävle och Sundsvall,
- livstidsförlängning av ubåten Södermanland och halvtidsmodifiering för ubåtar av Gotlandsklass,
- anskaffning av nytt signalspaningsfartyg som plattform för den kvalificerade fartygsbaserade signalspaningen,
- anskaffning av ny sjömålsrobot och ny lätt torped,
- nyanskaffning av ett antal Stridsbåt 90 och livstidsförlängning för Försvarmaktens hela bestånd av stridsbåtar.

* * *

Att bygga marin förmåga tar tid. Det kräver stora initiala investeringar i form av fartyg, materiel och vapensystem. Personalen måste vara skicklig, ordentlig utbildad och erfaren. Stabilitet i marin utveckling kräver långsiktigt tänkande och insikt. Men när vi bedömer framtiden, måste vi även ha klart för oss var vi kommer ifrån. Försvarsbeslutet 2004 sätter ännu sin prägel då vi kan konstatera att numerären för plattformar, förmågebredd, personalvolym och närvaro till sjöss har en förbättringspotential. Det kommer att ta tid att bygga den militära förmågan. Men jag ser försvarsbeslutet från december 2020 som en bra utgångspunkt att gå vidare ifrån och vill särskilt lyfta fram följande ambitioner:

- En utökad förmåga att verka i flera operationsinriktningar blir ett faktum genom ett nytt amfibieregemente i Göteborg. Den nya amfibiebataljonen ökar den operativa förmågan väsentligt.
- Antalet ubåtar ökar från fyra till fem, vilket skapar större uthållighet och förstärker vår förmåga att inhämta underrättelser och kontrollera havsområden.
- Korvettdivisionerna vidmakthålls och utvecklas genom att halvtidsmodifiering av Visbykorvetterna påbörjas. Sjömålsrobotar och ubåtsjakttorpeder omsätts.
- Äntligen utvecklas luftförsvarsförmågan på Visbykorvetterna genom investering i robotluftvärn. Det förstärker påtagligt svensk luftförsvarsförmåga.
- Förberedelser inleds för anskaffning av nya ytstridsfartyg under perioden 2021–2025. Inriktningen är att 2 nya fartyg ska levereras under perioden 2026–2030. Det handlar om ersättare till korvetter i Gävleklass.
- Anskaffning av ytterligare två nya korvetter påbörjas innan 2030.
- Röjdykarfartyg halvtidsmodifieras och minröjningsfartyg livstidsförlängs.
- Ett nytt buret luftvärnssystem för amfibiebataljonerna anskaffas.
- Förmåga att verka från land med tung sjömålsrobot vidmakthålls tills ersättningssystem i form av landbaserad tung sjömålsrobot har förbandssatts i perioden 2026–2030.
- Omsättning av båtar, robotar och övrig organisationsbestämmande materiel för amfibiebataljonerna påbörjas under perioden.
- Marinens logistikfunktion förstärks genom etablering av ett sjörörligt logistikkoncept med två marina basbataljoner. Anskaffning av nya fartyg för basbataljonerna påbörjas under perioden 2021–2025.

Jag vill också lyfta in två perspektiv i detta beslut som är särskilt viktiga att tydliggöra:

1. Den ökade förmågan att i kris verka i flera riktningar är av central betydelse. Det nya amfibieregementet i Göteborg i kombination med moderniseringen av korvetter och ytterligare en ubåt möjliggör denna utveckling. Detta är strategiska satsningar.
2. Beslutet ger underlag för en kontinuitet i framtida försörjning av fartyg till marinen. Rätt hanterat kan försvarsbeslutet 2020 vara plattformen för ett jämnare flöde i framtida marint byggande. Marint byggande kräver ingenjörer, tekniker och en rad specialkompetenser som endast kan bevaras

genom att projekt fortgår. Det handlar om att ha en strategisk syn på varvsproduktion. Vi måste också värdera den unika kompetens i marint byggande som vi besitter. I ett internationellt perspektiv är Sverige en av få nationer som behärskar ubåtsteknologi. För farvatten som Östersjön med dess särskilda förhållanden så ligger vi i absolut toppklass.

Marinens uppgifter i vardagen är tydliga. Det handlar om fem huvudinriktningar i hela skalan över fred, gråzon, konflikt till krig. Karaktäristiskt för marinstridskrafterna är att metodiken är densamma oavsett övning eller skarp verksamhet och oavsett konfliktnivå.

Marinen verkar långt innan en fiende kan skönjas och utgör en viktig del i tröskeln för att konflikter aldrig ska uppstå. Det handlar om:

1. Marinen ska genom en effektiv underrättelseinhämtning på ett tidigt stadium skapa en bild av en motståndares förmåga, vilja och inriktning.
2. Genom närvaro markerar marinen svensk integritet och suveränitet och skapar respekt för gränser och internationell lag och rätt.
3. Den sjömilitära beredskapen och förmågan ska kunna förebygga kriser och avskräcka en motståndare.
4. Marinen ska bedriva sjöfartsskydd, skydda handelstrafik, fiske och kustnära infrastruktur.
5. Marinen ska kunna ingripa direkt i den händelse att en motståndare på något sätt kränker svensk suveränitet och intressen.

Den svenska marinen är uppbyggd och tränad för att verka optimalt i vårt närområde med sin utmanande maringeografi och ofta korta stridsavstånd. Miljön, med närheten till Ryssland och dess kapaciteter, är här självfallet en viktig faktor. Den kompetens som vi har är operativt väl utvecklad och resultaten från olika typer av övningsverksamhet visar att den svenska marinen håller en hög standard. I det perspektivet noteras med tillfredsställelseviljan till samövning och operativt samarbete hos våra partners.

* * *

Min uppfattning är att vi i den försvarspolitiska helheten, där samverkan mellan marin, flyg och armé är grundstommen, startat en stegvis förstärkning av alla vapenslag. Dessa ska kunna samverka och komplettera varandra för att ge maximal tröskelhöjning och slagkraft för Sverige i fred, gråzon och ytterst krig.

Vi har en avsevärd väg att gå innan Försvarmaktens förmåga har nått den punkten då fortsatta ekonomiska nivåhöjningar inte längre är nödvändiga. Men de senaste sex åren har trenden brutits och den militära förmågan har tydligt ökat i bygget av det nationella försvaret.

För marinens del ser jag det beslut som nu fattats för 2021–2025 som en del i en längre process. För denna materiel- och utvecklingstunga försvarsgren är planeringscykeln väldigt lång. Att 2004 ännu års försvarsbeslut så tydligt präglar flera aspekter av marinen idag, säger något om vikten av att både tänka och agera långsiktigt.

Det säkerhetspolitiska läget har inte gjort att marinens betydelse minskat. Verkligheten är den motsatta!

Tack för att ni har lyssnat.

* * *